

Reageren?

Brieven: maximaal 200 woorden.

Artikelen: maximaal 700 woorden.

Mail uw reactie met naam, adres en telefoonnummer naar
opinie@nd.nl of Postbus 2085, 3800 CB Amersfoort.Meer informatie: nd.nl/contactANTHONIE STIP • natuurbeschermer, werkzaam voor De Vlinderstichting en verkozen tot de Duurzame Jonge 100 van 2021 nd.nl/opinie BEELD ANP / SEM VAN DER WAL

Velen houden natuur graag op afstand, goed voor het weekend of de vakantie. Op de foto: wandelaars bij de Posbank.

BESCHERM NATUUR TEGEN DE MENS

... De westerse mens is ver van de natuur af komen te staan. Dat is ook zichtbaar in de natuurbescherming in Nederland. Het wordt tijd dat natuurbeschermers werk maken van nieuw elan voor natuur.

Er gaat geen zomer voorbij of een dier- of plantensoort houdt de gemeenteraden flink bezig. Dit jaar is dat jakobskruiskruid, een gele zomerbloeiër die geprofiteerd heeft van de afgelopen droge jaren. In 2020 was het de eikenprocessierups, een tot paria verklaarde nachtvlinder die profiteert van de inrichting van onze leefomgeving en onze maailust. Ook wespen moeten het vaak ontgelden, terwijl ze zelden echte overlast veroorzaken. Het tekent hoe veel mensen tegen natuur aankijken: vanuit wantrouwen en onbegrip, omdat natuur onze controledwang tart. Er zijn boeken volgeschreven over de vraag hoe dat zo gekomen is. Kort samengevat: de westerse mens waant zich alleenheerser en alleskunner, misschien wel als God. In het onlangs verschenen boek *Kerken van goud, dominees van hout* laat vogelonderzoeker Rob Bijlsma overtuigend zien dat deze onbescheidenheid ook in de Nederlandse natuurbescherming stevig voet aan de grond gekregen heeft. De financiering van natuurbeheer staat sinds

staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie Henk Bleker (staatssecretaris van 2010-2012) sterk onder druk en de forse bezuinigingen van toen zijn nooit teruggedraaid. Dat heeft het management van natuurorganisaties genoopt tot een zoektocht naar nieuwe verdienmodellen met natuur. De vermarkting van natuur – die al veel langer gaande was – kreeg daardoor een impuls, zonder al te veel oog voor de effecten daarvan op natuur. Het is allemaal vast niet bewust zo gedaan, maar met de gevolgen zitten we nu wel opgescheept. En uiteraard speelt kennis over natuur ook een rol. Die is in het terreinbeheer meestal redelijk, maar op managementniveau vaak beperkt aanwezig en daar worden meestal toch de grote lijnen uitgezet waar de rest van het personeel zich naar moet voegen of toe moet verhouden.

blikjesindex

Bijlsma toont aan de hand van cijferreeksen sinds 1990 de effecten van menselijk handelen op de natuur in het Drents-Friese Wold. Hij beschrijft bijvoorbeeld de teloorgang van roofvogels die door natuurbeheerders in zijn West-Drentse territorium vakkundig het bos uitgezaagd worden. Nestbomen verdwijnen bij de vleet, en wanneer de lokale beheerders

daarmee geconfronteerd worden, schermen zij met termen als 'biodiversiteit'. Van reflectie op eigen handelen lijkt nauwelijks sprake. De effecten van recreanten zijn ook niet mals. Bijlsma's blikjesindex laat een voortdurende toename van zwerfvuil achterlatende recreanten zien. De padendichtheid in het Nationaal Park Drents-Friese Wold nam sinds 2000 enorm toe. Nergens in het gebied ben

Laten we de ontroering van een ontembare zanglijster weer uitdragen.

je tegenwoordig verder dan vijfhonderd meter van een pad af. De effecten op natuur laten zich raden: vogels worden verstoord of verhongerden, hazelwormen worden platgereden en reeën worden doodgebeten door honden. De ongeremdheid van mensen en huisdieren komt in de natuur maximaal tot uiting. Ook stelt Bijlsma de bestrijding van de uitheemse Amerikaanse vogelkers en Japanse duizendknoop aan de

kaak. Omdat vogels en andere dieren zaden verspreiden, is bestrijding een nimmer eindigende zaak. Acceptatie is een betere strategie.

lessen

Ik ben zelf natuurbeschermer, vrijwillig en van beroep. Bijlsma schrijft dus ook over mij. Niet alles gaat mis in de natuurbescherming, dat weet ons aan het hart gaat, vind ik dat de Nederlandse natuurbescherming zich de kritiek van Bijlsma moet aantrekken, hoe hard die ook kan overkomen. Ik haal vier lessen uit het boek en voeg er zelf nog één toe. Les een: natuur gaat zijn eigen gang, laat die grilligheid daarom veel meer dan nu toe in het terreinbeheer. Wees bescheiden en ken je plek als beheerder en bezoeker te midden van talloze levensvormen die we maar nauwelijks begrijpen. Les twee: natuur beschermen betekent natuur vooropstellen en niet de mens. Beleven is mooi en nodig, maar kent grenzen. Les drie: natuurbeheer dient gebaseerd te zijn op wetenschappelijke kennis. Om te blijven leren dienen de effecten van beheer-ingrepen decennialang gevolgd te worden. En les vier: natuurbeheerders en -beschermers moeten hun terreinen van haver tot gort kennen, vragen stellen, observeren, vastleggen en publice-

ren. Veel mensen houden de natuur graag op prettige afstand, goed voor het weekend of de vakantie. Wil natuurbescherming meer effect sorteren dan is het broodnodig om natuur volwaardig toe te laten in ons leven. De natuurbescherming dient daarin het voortouw te nemen.

tureluur

Natuur toelaten kan op drie manieren: via hoofd, hart en handen. Kennis van natuur dichtbij behoort tot het basiscurriculum op elke school en opleiding. Deze kennis zal, mits gepassioneerd gebracht, leiden tot verwondering over de schoonheid en complexiteit van het web van leven om ons heen. Ze gaat het hart weer raken en de nieuwsgierigheid prikkelen. Vervolgens zullen de handen niet achterblijven: wie weet heeft van al het leven dat ons omringt, handelt bewust en terughoudend. Dit alles gaat niet vanzelf: het vergt moed, toewijding en bescheidenheid, om te beginnen van natuurbeschermers. Wij kunnen daarbij leunen op de schouders van reuzen als Jac. P. Thijssen, Eli Heimans (beiden zowel onderwijzer als natuurbeschermer) en vele anderen. Laten we met Jac. P. Thijssen het plezier en de ontroering van een ontembare zanglijster of knipmessende tureluur weer uitdragen. <